

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพุทธธรรมะ เห็นใหม่ พุทธธรรมะมันเหมือนธรรมะของเก่าๆ แต่การพูดใหม่ๆ การพูด
ทุกวันๆ การพูดบ่อยครั้งต่อกัน นี่อันนี้สังข์ของการฟังธรรม สิ่งที่ไม่เคยได้ยิน อันหนึ่งสิ่งที่ไม่
เคยได้ยิน เราเคยได้ยินตลอดมาแล้ว สิ่งที่ไม่เคยได้ยิน หรือสิ่งที่ได้ยินมาแล้ว แต่! แต่ยังไม่มั่นใจ
ลังเลใจ สิ่งที่เคยได้ยินแล้วต่อกันสิ่งที่เป็นความลังเลสงสัย

สิ่งที่เกิดขึ้น.. ถึงที่สุดถ้าปฏิบัติธรรม เห็นใหม่ เวลาผู้ที่ฟังธรรมนั่งสมาธินี้จิตใจมันผ่อนคลาย
แล้ว คำว่าผ่อนคลายมันสะอาดในหัวใจ ถ้าจิตใจผ่อนคลายนี้เป็นอาหารของใจ ที่เราแสวงหากันอยู่
นี่ เราทำบุญกุศลกันอยู่ก็เพื่อสิ่งนี้.. เพื่อสิ่งนี้ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“ในสโมสรสันนิบาต ทุกดวงใจว่าแห่ว”

ทุกดวงใจว่าแห่ว! คำว่าทุกดวงใจ เห็นใหม่ เพราะคนเกิดมาทุกดวงใจว่าแห่ว นี่แม้แต่ผู้ที่
สิ้นทุกข์แล้ว แต่ตอนเกิดมามันจะสิ้นทุกข์ได้อย่างไร? มันต้องประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก่อน ฉะนั้น
ทุกดวงใจที่เกิด นี่ทุกดวงใจว่าแห่ว มนุษย์เป็นสัตว์สังคม คุณติเวลาธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าว่า มนุษย์ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ ว่าฉลาดกว่าสัตว์ แต่! แต่สัตว์อย่างเช่นนก กา
ต่างๆ มันไปตามอิสรภาพของมัน มันบินไปตามอิสรภาพของมัน

แต่มนุษย์มันเป็นสัตว์สังคม เห็นใหม่ ต้องสร้างกติกาคืนมา มนุษย์สร้างโซ่ตรวนขึ้นมา
ร้อยรัดตัวเองไว้ สร้างโซ่ตรวนขึ้นมาเป็นกติกาสังคมใช่ไหม? ต้องมีกฎหมาย ประเพณี
วัฒนธรรม ต้องมีเพื่ออะไร? เพื่อให้คนอยู่กันร่มเย็นเป็นสุข นี่ดอกไม้หลากสี เขาเอามาร้อยเป็น
พวงมาลัย มันก็เป็นพวงมาลัยที่เอาไวบูชาพระ เอาไว้ต่างๆ ได้

จิตของคน ความคิดของคนมันหลากหลายนัก ถ้าไม่มีกฎหมาย ไม่มีข้อบังคับมันก็อยู่
กันไม่ได้ แต่เพราะมีข้อบังคับอย่างนี้ไง แต่สัตว์มันก็มีวัฒนธรรมของเขา แต่มันมีอิสรภาพของ

มันตามแต่ที่มันเป็นปัจจุบันนะ แต่อิสรภาพของมัน เห็นใหม่ ในวงจรชีวิตของมัน มันก็มีความทุกข์ของมันทั้งนั้นแหละ

นี่พูดถึงเวลาเปรียบเทียบไป บุคลาธิษฐาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอามาเปรียบเทียบให้เราเห็นใจ ว่ามนุษย์ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นผู้ที่ฉลาด เห็นใหม่ แต่ว่าโง่กว่าสัตว์ คำว่าโง่กว่าสัตว์ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์ใช่ไหม? เราก็คือมนุษย์ใช่ไหม? เพียงแต่พูดให้เราได้คิดใจ แต่ถ้าพูดว่าโง่กว่าสัตว์ได้อย่างไร? เราคิดทางวิทยาศาสตร์ ฟังแล้วมันฟังไม่ได้หรอก ฟังแล้วนะมนุษย์มันต้องฉลาดกว่าสัตว์ มนุษย์เอาสัตว์มาใช้งานได้ทั้งนั้นแหละ แต่เวลาเปรียบเทียบนี้เปรียบเทียบให้เราสะเทือนใจใจ

ธรรมะนี่เป็นการเทียบเคียงใจ การสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเปรียบเทียบตัวอย่าง เหมือนถามปัญหาที่ตอบตรงๆ ไม่ได้ ถ้าตอบตรงๆ ไปมันมีการโต้แย้งนะ ต้องอ้อม ต้องอ้อมหมายถึงว่ามีเหตุมีผล ยกตัวอย่าง ยกบุคลาธิษฐานให้เห็น ให้เข้าใจ นี่ความเข้าใจนั้นมันจะไปปล่อยทิฏฐิมานะในหัวใจของเรา

นี่การสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีวิธีการหลากหลายนัก ที่นี้การประพฤติปฏิบัติของเราก็เหมือนกัน เห็นใหม่ การประพฤติปฏิบัติ นี่เราปฏิบัติตัวของเรา คุณติเราอยากได้นุญกุศลกันมา เราชวนขวายกันมา เราชวนขวาย เราทำของเรามาเพื่ออะไร? เพื่อหัวใจของเรา ถ้าเพื่อหัวใจของเรา นี่เรื่องของวัตถุมันเป็นวัตถุที่จับต้อง แต่เรื่องของนามธรรม เรื่องของความพอใจ เรื่องของบุญกุศลมันอยู่ในหัวใจของเรา

มันอยู่ในหัวใจของเรานะ ความพอใจ ความสุขที่ซื้อไม่ได้.. อามิส เห็นใหม่ บุญกุศลที่เราทำกันอยู่นี้เป็นอามิส ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำดีต้องให้ผลเป็นความสุขกับเรา ถ้าเราทำดีนะ มันมั่นใจใจใจ ถ้ามือเราไม่มีแผล เรามั่นใจของเรามาก ทำสิ่งใดก็ได้ นี่ผู้ที่มิศีลมีธรรมจะเข้าสังคมไปไหนมันก็องอาจกล้าหาญทั้งนั้นแหละ แต่ถ้ามันมีแผล มันไม่กล้าทำอะไร

นี่สิ่งที่เป็นบุญกุศลเป็นอามิส อามิสนี่ขับเคลื่อนไปตามกำลังของอามิส มันเป็นผลของวิภูฏะ แต่สุขเวลาเราทำสมาธิขึ้นมา.. นี่จริงๆ นะ คำนี้เราพูดบ่อยมาก พูดทุกวันเลยว่าว่างๆ ว่างๆ มันเป็นสัญญาอารมณ์ มันไม่ถึงใจหรอก มันไม่ถึงใจ คำพูดมันไม่ถึงใจหรอก แต่ถ้ามันว่างอยู่ในตัวของมันเองนะ อี้! อี้! โอ้โฮ.. มันถึงใจมาก

เราจะบอกว่า “รสของธรรมชาติซึ่งรสทั้งปวง” รสของความปล่อยาง รสของความปล่อยางนะ ความปล่อยางที่ว่าคำว่าหินทับหญ้าเราก็บอกว่ามันไม่มีอะไรเลย แต่รสของการปล่อยาง การปล่อยางแล้วนะ แล้วถ้ามันถอดถอนได้มันคนละรส รสชาติมันละเอียดแตกต่างกันมาก ถ้ารสชาติละเอียดแตกต่างกัน คุณรสชาติของธรรม ธรรมรส

ถ้ารสชาติของธรรม คำพูดมานี้เหมือนกับผลไม้ อย่างเช่นส้ม เห็นไหม ธรรมชาติของเราเราบอกเปลือกทั้งนะ เรากินแต่เนื้อส้ม เราจะบอกว่าโอ๊ย.. เนื้อส้มหวานมากเลย แต่เด็กมันไม่รู้ใช่ไหม? มันก็กินทั้งเปลือกส้มนั่นแหละ ทำไมส้มมันขม ส้มมันขม เราก็รู้ส้มขมคือเปลือกใช่ไหม? มันกินเปลือก แต่ถ้ามันกินเนื้อส้ม มันกินแต่ส้ม

เพราะมีนะเราดูอยู่ พวกโยมเขาไปต่างประเทศ เขาบอกว่าการบินไทยเขาเสิร์ฟมังคุด ฝรั่งไม่รู้มะมันขมมังคุดมันกัดเลย มันปอกไม่เป็น เห็นไหม บอกว่ากินเปลือกส้มนี้เราไม่เข้าใจนะ บอกมันเป็นไปไม่ได้หรอก มนุษย์ก็เป็น มนุษย์ก็มีปัญญา ใครจะกินเปลือกส้มเขาก็ปอกกันทั้งนั่นแหละ นี่ฝรั่งมันไม่รู้จักมังคุด มันเอามังคุดแล้วก็เอาปากเคี้ยวเลย จนต้องบอกวิธีกินเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราคิดว่าเราเข้าใจๆ เราคิดว่าเข้าใจนะ อวิชชา! อวิชชา! ความละเอียดลึกซึ้งของใจลึกซึ้งกว่านี้นัก ลึกซึ้งกว่าสิ่งที่เราคิดนัก เพราะลึกซึ้งถ้าเราไม่สัมผัส เราไม่รู้ ไม่รู้หรอก อย่างไรก็ไม่รู้ ธรรมะบอกอย่างไรก็ไม่รู้ ทฤษฎีรู้ไม่ได้ ถ้ารู้ได้นะพระพุทธเจ้าไม่บัญญัติไว้ ปรีชาปฏิบัติ ปฏิเวธ.. ปรีชาแล้วปฏิบัติไม่มี ปรีชาต้องปฏิบัติ

คำว่าปฏิบัตินี้ใช้ศึกษามา ศึกษามาแล้วปรีชาดี ธรรมวินัยนี้ใช้เราเคารพบูชาทั้งนั่นแหละ แต่เวลาปฏิบัติ เวลาถ้าปฏิบัติแล้ว ถ้ามาแล้วมันเป็นการสร้างภาพในใจ เราบอกคนสร้างภาพๆ นี้เราเห็นได้ไหม? แต่ถ้าใจเราเองมันสร้างของมันโดยที่เราไม่รู้ตัว ถ้าเรารู้ตัวจะหลงได้อย่างไร? รู้ตัวคิดได้อย่างไร? เราไม่รู้หรอก เราไม่รู้

เพราะเราไม่รู้นี่ไง เพราะเราไม่รู้พอไปสัมผัสอย่างนั้นปั๊บ ทีนี้พอจะแสดงออกมา คำพูดออกมามันฟ้องหมดแหละ มันฟ้องออกมาว่าหยาบหรือละเอียด เห็นไหม คุณสมรรถหยาบขำมรรคละเอียด ความคิดหยาบๆ เราคิดว่าใช่หมดแล้วไง พอคิดว่าใช่แล้วมันก็ทอดธุระ มันก็วางแล้ว แล้วสิ่งที่เราจะเข้าไปอันละเอียดจะเข้าไปได้อย่างไร? ถ้าเข้าไปละเอียดนะ อ้อ.. โอ้โฮ.. โอ้โฮ.. ร้องโอ้โฮนะ โอ้โฮ

คุณหลวงปู่บัวดี หลวงปู่บัวที่ว่าหลวงตามหาบัวไปแก้ที่วัดป่าแก้วชุมพล เห็นไหม

“อ้าว.. ว่ามาสิ”

พอว่ามาเป็นขั้นๆ ขึ้นไปนะ หมดแล้ว นี่ใช่ หลวงตาท่านอุทานเลย โอ้โฮ! แล้วท่านบอก เห็นไหม มันเข้าไปอีก ยังเข้าไปอีก แต่คนเข้าใจว่าหลวงปู่บัวท่านจะอธิบายของท่านไปเรื่อยๆ เลยเรื่อยๆ แล้วหลวงตาบอก

“อ้าว.. ต่อไปสิ”

“แค่นี้แหละ ก็นี่ว่าสุดแล้ว”

ท่านอุทานเลยนะ “อ้าว.. วันนี้ไม่ต้องไปสวดมนต์นะ นี่ให้ทำต่อไป ให้ทำต่อไปอีก”

นี่พอความเข้าใจว่า พอความเข้าใจว่ามันก็ทอดธุระ พอมันทอดธุระมันจะละเอียดเข้าไปได้อย่างไร? มันละเอียดเข้าไปไม่ได้หรอก สิ่งทีละเอียดเข้าไป นี่ภาคปฏิบัติมันพูดได้รู้ได้ ทีนี้ประสาเราที่เราไม่รู้ พอเราไม่รู้ โดยปริยัติมันเทียบเคียง นี่เวลาพูดมันพูดแก้ไขใคร?

เราถึงพูดพระไตรปิฎก เห็นไหม ในพระไตรปิฎกพระพุทธเจ้าพูดกับใคร? เวลาพูดกับคฤหัสถ์ท่านก็สอนเรื่องพื้นฐาน แล้วพูดกับใครล่ะ? ถ้าพูดกับพระสารีบุตร พูดกับพระอรหันต์ด้วยกัน พูดต่างๆ ธรรมะมันจะละเอียดไปอีกขั้นหนึ่ง ฉะนั้นเวลาพระสารีบุตรไปเทศน์สอนคฤหัสถ์กลับมา นี่เพราะว่าไปเทศน์เรื่องขั้น ๕ พอเทศน์เรื่องขั้น ๕ เสร็จแล้วก็บอกว่าขั้น ๕ ทั้งขั้น ๕ หมด พอทั้งขั้น ๕ ก็ไปอนาคามี

ไปรายงานพระพุทธเจ้าไป บอกว่าวันนี้ไปเทศน์สอนคฤหัสถ์มา บอกเขาว่าอย่างนั้น นี่นึกว่าเป็นผลงานไป พระพุทธเจ้าบอกว่า “เธอทำไมสอนตำรามอย่างนั้น อนาคามีนะ ทำไมไม่สอนไปกว่านั้น” ในพระไตรปิฎกมีหมดแหละ ในพระไตรปิฎกมี เวลาคนอ่านพระไตรปิฎก วุฒิภาวะของเราจะรู้ได้แค่ไหนว่าพระพุทธเจ้าพูดอะไร? ความหมายเพื่ออะไร? แล้วพูดแค่ไหน? มันมีระดับของมันนะ

นี่พูดถึงปริยัติ แต่ถูกต้อง ธรรมและวินัยนี้เคารพบูชาทั้งนั้นแหละ แต่มันปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ นี่ความไม่รู้ของเรา ความประพฤติปฏิบัติของเรา นี่ก็เหมือนกัน เราสร้างบุญกุศลของเราเป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิสเราต้องสร้างของเรา เราปรารถนาความสุข ปรารถนาความสำเร็จใน

ชีวิตนี้ อำนาจวาสนาบารมี ความดีนี่กลิ่นของศีลหอมทวนลม คนดี คนเลียดละ คนเป็นคนดี
ความดีคุ้มครองเรานะ ผู้มีศีล ๕ นะ ศีล ๕ ย่อมคุ้มครองเรา

นี่ศีลนะสุดกะตึง ยันติ, ศีลนะ โภคะสัมปะทา เห็นใหม่ ถือศีลถือธรรมมันมีโภคะ มีต่างๆ
ขึ้นมาเพราะอะไร? เพราะเราไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย เรา รู้จักเก็บรักษา แต่ถ้าไม่มีศีลนะมันไม่ใช่จ่าย
ฟุ่มเฟือย มันไม่ใช่จ่ายสุรุษสุราย นี่หาเท่าไรก็ไม่พอหรอก เวลาเข้ามาส่วนหนึ่งนะ เวลาออกไม่มี
บันยะบันยังเลย แต่ถ้ามีศีลขึ้นมา จะหาได้มากได้น้อยมันก็กระเหม็ดกระแหม่ของมันนะ แล้วมัน
รู้จักเก็บออมของมัน จริตนิสัยก็ดีขึ้น จริตของเรา ความคิดความเห็นของเราจะดีขึ้น เพราะเรา
เห็นคุณค่าของมัน เรายุทธของมันเป็น เห็นใหม่

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“ตระกูลไหนไม่มีการซ่อมแซมบำรุงรักษา ตระกูลนั้นจะมั่นคงไปไม่ได้เลย ตระกูลใดมี
การซ่อมแซมรักษา เก็บหอมรอมริบ ตระกูลนั้นจะมั่นคง”

นี่ในวงศ์ตระกูล ในโลกนะ นี่เรื่องของโลกนะ เรื่องของโลก พระพุทธเจ้าสอนเรื่องโลกๆ
นะ ยังไม่ได้พูดเรื่องปฏิบัติเลย แล้วเวลาปฏิบัติของเรา เห็นใหม่ คุณใช้เวลาพระปฏิบัติเจียบขริ่มไป
หมดเลย โอ้อโฮ.. พระพวกนี้ะไม่มีมนุษยสัมพันธ์ ไม่มีอะไร

นี่มนุษยสัมพันธ์อะไร? การคลุกคลีมันออกหมดเลย นี่ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างรักษาใจ
ของตัว ต่างคนต่างตั้งสติของตัวเอง เห็นใหม่ ในพุทธกาลที่ว่าพระปฏิบัติ เขาปฏิบัติเขานัดกันว่าไม่
พูดกันเลย ถ้าเวลามานี้เขาจะมาทำบุญเจอยู่ที่ไหน เจอพระเขาบอกให้เกาะระฆัง ต่างคนต่างมา
ต่างคนต่างเดินมา นี่ผู้ที่มาทำบุญว่า โอ้อโฮ.. พระที่นี่ไม่ลูกกัน ไปฟ้องพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้า
ว่านี่ยอดธรรม

นี่ไงสัปปายะ เห็นใหม่ สถานที่ที่เป็นสัปปายะ หมู่คณะเป็นสัปปายะ ทุกอย่างเป็นสัปปายะ
แล้วเราจะทำอะไร? อยู่ที่เรแล้ว เราจะทำอะไร? เราจะแสวงหาอย่างไร เพื่อความเป็นจริง
ของเรา เพื่อความเป็นจริงนะ ถ้าใจมันเป็นจริงขึ้นมา แล้วความเป็นจริงแล้วมันเทียบเคียงได้ มัน
ทันกันได้ การปฏิบัติมันทันกันได้หมดแหละ ถ้าทันกันได้หมด เห็นใหม่ มันหลอกกันไม่ได้
หรอก มันหลอกกันไม่ได้ แต่ที่มันหลอกอยู่นี้ ปัจจุบันที่มันหลอกอยู่นี้ไม่ใช่หลอกกัน เราหลอก
เราก่อน เราคาดหมายก่อน เราคาดหมายแล้วเราไปเทียบเคียงกันเอง เอาสิมันเปิดเผยได้

คุณธรรมสากัจฉา คุณที่เจ้าคุณจุมธรรมเจดีย์ให้หลวงปู่ขาวคุยกับหลวงตา ให้หลวงตาไปหาหลวงปู่แหวน นี่มันคุยกันได้ มันสัมผัสได้ มันรู้ได้ แล้วมันรู้ได้นี่เช่นหลวงตาไปหาหลวงปู่แหวนเพราะอะไร? หลวงตาไปหาหลวงปู่แหวน เพราะหลวงปู่แหวนกิตติศัพท์ท่านรำลือมาก เพราะท่านเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น

นี่ก็เหมือนกัน ฟังเทศน์เนี่ย เทศน์ที่ออกไปนี่คนฟังรู้ คนฟังจริงเขารู้ตั้งแต่เทศน์ออกไป นี่ สิ่งนี้มันออกมาจากใจ การเทศน์ เห็นไหม พระนะเขาพิสูจน์กันด้วยการเทศน์ว่าการหนึ่ง การเทศน์ว่าการนี้อันดับหนึ่ง อันดับที่สองการนั่งตลอดรุ่ง นี่พิสูจน์ว่าพระจริงหรือไม่จริง การที่พูดออกมาเนี่ยมันออกมาจากใจ ออกมาจากหัวใจ ออกมาจากความรู้อันนั้น ถ้าออกจากความรู้อันนั้น ถ้าความรู้อันนั้นมันบิดเบือนมันจะรู้จริงได้อย่างไร?

นี่เวลาเทศน์ว่าการมันเปิดใจ มันออกมาจากใจดวงนั้น ถ้าใจไม่รู้ก็คือสิ่งที่ไม่รู้นั้น ออกมา ถ้าใจมันรู้ถึงสิ่งที่ออกมา นี่มันเปิดห้วอกเลยละ มันเปิดข้อมูลทั้งหมดเลย ถ้าไม่รู้ไม่กล้า กระหมัดกระแห่ม กระมิดกระเมี้ยนอยู่อย่างนั้นแหละ โห้.. แล้วเมื่อนั้น เมื่อนี้ก็ว่ากันไปนะ นี่ พิสูจน์พระ พิสูจน์เรื่องธรรมที่ออกมาจากใจนั้นละ

สอง การนั่งตลอดรุ่ง พิสูจน์ว่าจริงหรือไม่จริงเขาพิสูจน์กันตรงนี้ แล้วไ้ออย่างความเห็นเรา เพราะเราไม่รู้เอง เราไม่รู้ของเรานะ เราไม่รู้ของเรา เราก็คิดของเราไป มันพิสูจน์ได้นะ แต่คนที่จะพิสูจน์ได้..

นี่เราพูดบ่อย เห็นไหม ถ้าเราพิสูจน์นี้มีหลวงตา หลวงปู่เจี๊ยะ เรายอม ถ้ามีผู้ที่นั่งฟังอยู่ด้วยเป็นสององค์นี้ะคุยกันได้ ถ้านอกนั้นเราไม่เอา ไม่เอาเพราะอะไร? เพราะข้างในมันต่างกัน แล้ว พอข้างในมันต่างกันเขาจะวัดค่าของเราไม่ได้ แต่ถ้าคนที่ทันกัน คนที่เท่ากัน วัดค่านั้นได้ ฉะนั้น สิ่งนี้มันจะน้อยลงเรื่อยๆ

ทีนี้เรื่องโลกเป็นเรื่องโลกไม่สำคัญ เรื่องโลกเป็นของโลก แต่ถ้าความจริงมันเป็นความจริงอันนั้น ถ้าความนั้นจริงนี่มันพิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้ แล้วสิ่งนี้ทุกๆ คนมีสิทธิเสรีภาพนะ เพราะทุกคนมีหัวใจ ทุกคนมีความรู้สึก ทุกคนพยายามถ้าทำของเราได้ ในหัวใจของเราได้

มันมีต้นทุนอยู่แล้วแหละ แต่ต้นทุนอันนี้มันโดนमार มันโดนอวิชาครอบงำไว้ แล้วเราทำบุญกุศลมันเหมือนกับสิ่งที่อัดอั้นตันหัวใจ เหมือนสิ่งที่น้ำเสียนี่เป็ดมันออก เป็ดมันออก เห็น

ไหม นี่หมูนเวียนเอาศีลเอาธรรมเข้าไปให้มันสะอาดขึ้น ให้มันดีงามขึ้น น้ำที่เป็นน้ำเสียเป็นน้ำดี
ขึ้นมา น้ำดีขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้

นี่เราทำสมาธิ เราภาวนาของเรา นี่ปัญญาเราเกิดขึ้นมา จนทำถึงที่สุดนะมันทำลายหมด
หมดสิ้นกระบวนการของมัน นี่คือผลที่เราปรารถนากันนะ เราปรารถนาสิ่งนี้เพื่อประโยชน์กับ
เรานะ.. นี่พูดถึงศาสนา เราทำบุญกุศลเพื่อบุญกุศล เอวัง